

մինչեւ կայսրը իւր սպառնալիքը կատարէ տարի մը կանցնէ, ես իմ գունդս կը պատրաստեմ եւ կ'երթամ, իրենք էլ կ'ուզեն մեռնին, կ'ուզեն՝ սատկին: Բայց հիմա դու մէջտեղ ելար, թէ որ կ'ուզես հոս մնալ ասոնց իշխան լինիլ, ես քեզ չեմ արգիլեր. բայց ինձ տարի մը ժամանակ պետք է, ես իմ ազատութիւնս չեմ ուզեր ծախել երկրորդ ամուսնութեամբ: Կարելի չէ՞ որ խաղաղութեամբ տասը-տասներկու ամիս իրարու խօսք հասկնանք, վերջը դու քու ճամփադ երթաս՝ ես իմ:

– Ես նաեւ ուխտ ըրած եմ չամուսնանալու, ուրեմն զիս թո՛ղ, ես կ'երթամ, եւ դու կազատիս:

– Ես քեզ կը թողում, բայց այդ անպիտան եպիսկոպոսը եւ իւր բոլոր խորհրդակիցքը երկիրը լրտեսներով լցուցեր են, այնպէս որ քայլ մը անուլ անկարելի է առանց իւրեանց գիտութեամբ, կիրճերուն պահապանք իրենց մարդիկն են, միայն իմ հրամանաւ անցնիլ կարելի չէ. իսկ քեզի համար անշուշտ զգուշութիւնք կան եւ մասնաւոր հրամանք տրուած են: Ես նաեւ բանտեալ մ'եմ, բաւական չէ, որ ես ուր երթամ կ'իմանան, կ'ուզեն նաեւ, որ աղախիւններով լեցնեմ այս իմ պալատս, բայց ես ծառայող կանանց հետ այնպէս վարուեցայ, որ մէկը չդիմացաւ՝ զնաց: Մէկ քանի հատ որ կան, նոքայ էլ իմ անձես հեռու եւ անարգ պաշտօններու կը գործածեմ, վասնզի այս լեռանց կանայք ամենն ալ գերի են եկեղեցականաց:

– Զեզ չեն կրնա՞ր թունաւորել:

– Եթէ ես քոյր մը, ժառանգ մը, մերձաւոր ազգական մը՝ ունենայի՝ դիւրին էր, բայց ոչ ոք չի կայ. իրենք զիս կ'ուզեն ամուսնացնել, որպէսզի զիս մէջտեղէն վերցնեն երբ ժառանգ մը ունենամ, ես այս երկանս մահուանէն վերջը իմացայ:

– Բայց դու ի՞նչ ըրած ես իրենց այս ատելութեան արժանանալու համար:

– Իրենք կ'ուզեն, որ ես ուրիշ կանանց պէս իրենց ամեն ըրածին հաւնիմ, իրենց ամենախոնարհ աղախիւնն լինիմ, իրենց սուտ հրաշքներուն հաւտամ, իրենց համար մեծածախ եկեղեցիք, վանքեր, առաջնորդական պալատներ շինեմ, իմ հայրենական գանձս վատնեմ բոլորովին: Վերջապէս ինձ ձանձրալի ըրին այս լեռները, սոցայ մեծ եւ իշխող մասը օտար են. մենք առաջ խաղաղութեամբ կ'ապրէինք, հիւրասիրութեան պարտքն է, որ կը քաշենք, վասնզի

քահանայ եւ ժողովուրդ մահմեդականաց փախստականք են, որ մեր լեռներն ընդունած ենք: